

GUY RACHET, Dictionnaire de l'archéologie,
Éditions Robert Laffont, Paris, 1983, 1060 p.

În general se poate afirma că două sint tendințele ce s-au manifestat în alcătuirea dicționarului interesate de ilustrarea evoluției istorice a civilizațiilor investigate arheologic: un europocentrism, evident limitativ, și un pseudo-universalism întemeiat pe considerarea *numai* a stațiunilor arheologice devenite celebre prin descoperiri spectaculoase. La egală distanță de asemenea habitudinile de concepție se siutează dicționarul alcătuit de Guy Rachet (cu colaborarea lui Louis Frédéric), eminent arheolog și istoric francez, cu a cărui viziune cuprinzătoare asupra universalismului real al proceselor istorice i-a fost dat și cititorului român să se întâlnească prin traducerea lucrării *Universul arheologiei* (Editura Meridiane, București, 1978). Așa se face că, departe de a fi exagerată, afirmația că Guy Rachet, procedând în consecință, a făcut operă originală, se justifică în întregime. Dicționarul său include astfel, într-un demers concentric, alături de articolele referitoare la materiale, artefacte, la concepte arhitecturale ori artistice, la termeni de civilizație ori de tehnică, și numeroase stațiuni arheologice, introducând într-un larg circuit pentru marele public cultivat (dar și pentru specialiști, credem) o serie de importante stațiuni arheologice din ariile de civilizație mai puțin cunoscute, dar nu mai puțin însemnate din Europa, Asia, Africa precum și din cele două Americi. Conștient de dificultățile inerente unei asemenea viziuni universaliste, chiar dacă spațiul tipografic este generos (peste 1000 de pagini), arheologul francez își limitează demersul numai la perioada „istorică”, celei „preistorice” fiindu-i rezervată o lucrare similară, în curs de apariție. Iată de ce avertizați în *Avant-propos*: „Ancheta noastră, de regulă, are astfel ca cea mai îndepărtată limită începutul perioadei „istorice”, neluând în considerare preistoria care constituie prin ea însăși un domeniu de cercetare. Frontiera între istorie și preistorie fiind greu de determinat, este evident că această alegere prezintă un anume arbitrar. A rămas să tratăm așezările și inventarul ce urcă pînă în mileniul III î.e.n., epoca scrisului în Egipt și Mesopotamia. Dar această limită cronologică nu se aplică sistematic pentru ansamblul așezărilor, pentru că în Europa occi-

dentală, de pildă, ea corespunde neoliticului ca atare... Pentru Europa, de exemplu, limita noastră se situează la începutul mileniului II î.e.n., la începuturile epocii bronzului. O situație la fel de delicată s-a ivit și în privința perioadei medievale, fiind preferate așezările care au fost săpate în întregime.“

În ceea ce privește modul în care sînt reflectate rezultatele cercetării arheologice românești în acest dicționar, în condițiile unei selecții extrem de strînse, putem afirma cu satisfacție că lucrarea lui Guy Rachet este prima de acest gen din istoriografia străină care oferă, deși inevitabil parțială, o viziune reală asupra eforturilor și rezultatelor arheologiei din țara noastră. Informația bibliografică largă a autorului (care a folosit cu sporită ușurință traduceri în limbi de circulație internațională din literatura românească de specialitate), precum și contactul nemijlocit cu stațiunile arheologice și muzeele din România, i-au permis lui Guy Rachet înțelegerea adecvată a importanței descoperirilor de la noi. Stațiunile arheologice românești (Adamclisi, Callatis, Capidava, Cîrna, Dinogetia, Dridu, Drobeta, Ferigile, Histria, Monteoru, Otomani, Sarmizegetusa, Sucidava, Tîrgșor, Tomis, Ulpia Traiana) incluse în dicționar într-o proporție apreciabilă, dacă ne gîndim că cele europene, cu excepția celor din Franța, Grecia și Italia, sînt în număr de eproximativ 100, însoțite de referințe bibliografice consistente și de o adecvată ilustrație, probează seriozitatea și atenția cu care autorul și-a conceput întreprinderea. Nu trebuie totodată să trecem cu vederea unele inadvertențe (provenite și din neconsultarea bibliografiei românești, e drept, de dată mai recentă) cum ar fi cele strecurate în prezentarea culturii Sintana de Mureș-Cerneahov, parțial atenuate în articolul despre stațiunea arheologică de la Tîrgșor. Dar, în ansamblu, așa cum reiese și din parcurgerea „vocilor“ despre traci și, mai ales, despre daci, Guy Rachet își edifică viziunea sa interpretativă, coerentă și realistă, asupra istoriei vechi a românilor în consens cu rezultatele istoriografiei noastre. Iată surprinse într-o formulare concentrată dimensiunile specifice ale istoriei noastre: „România este una din rarele țări din Europa, și îndeosebi din Europa răsăriteană, care nu și-a văzut civilizația sa originală, daco-getică, ca și etnia sa, brusc modificată ca urmare a marilor invazii care marchează secolele al V-lea și al VI-lea. Infiltrațiile slave, în ciuda anumitor influențe asupra culturii Sintana de Mureș-Cerneahov, au puține repercusiuni asupra civilizației tradiționale care evoluează lent, integrînd cu deosebire aspecte bizantine și care va da naștere civilizației medievale din aceste regiuni de la Dunărea de jos, unde se va conserva, îndeosebi în limbă, vechea tradiție geto-latină“. Este, de altfel, o concluzie care se impune cu necesitate pentru orice istoric de bună credință de oriunde care a apelat la sursele primare de informare bibliografică (să subliniem încă o dată cît de însemnată este traducerea în limbi străine de largă circulație a lucrărilor românești din domeniul istoriei și arheologiei) și care a venit în contact direct cu descoperirile arheologice din România.

Un dicționar de o asemenea deschidere și importanță are meritul de a pune astfel în circulație spații întregi de civilizație ce păreau a avea o însemnătate regională și de a face cunoscute în largi medii, inclusiv științifice, rezultatele cercetărilor arheologice naționale de indiscutabil interes pentru istoria universală. Informarea bibliografică vastă, precizia interpretărilor, universalismul viziunii, conștiința înaltei misiuni științifice a arheologului, maniera în care a fost concepută prezentarea grafică a acestui dicționar, iată doar câteva din calitățile evidente care îl fac să fie semnalat ca pe o realizare de prestigiu în domeniu.

MARIUS ALEXIANU